

Lesson study – att lära av varandra

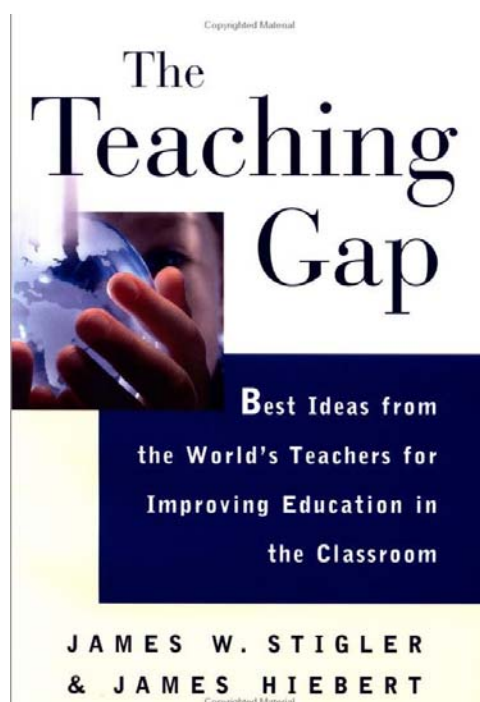
Staffan Åkerlund är utvecklingsstrateg för för- och grundskolan i Skellefteå kommun. Tidigare arbetade han som lärare i matematik och NO på Sörböleskolan i Skellefteå för årskurserna 7-9.

Bakgrund

Tage Danielsson har myntat uttrycket ”Utan tvivel är man inte klok”, vilket är en härlig vinkling på det faktum att man behöver ifrågasätta saker för att kunna se nytt. Under min 10-åriga tid som utbildad lärare återkom jag med jämna mellanrum till detta tvivel. Från början mycket beroende på att jag upplevde att läraryrket var så komplicerat att jag tvivlade på att det var något jag ville arbeta med resten av mitt liv.



Nu arbetar jag inte längre som lärare, men det beror sannerligen inte på att jag tvivlade på mitt yrkesval, utan istället kom tvivlet efter några år att vändas till ett positivt tvivel. Ett tvivel för att ifrågasätta hur jag arbetade som lärare, vilket gav mig en kick att testa nya sätt att närma mig undervisning och hur den kan se ut. Kanske är det därför som jag idag arbetar med skolutveckling och har lyckats få lesson study att växa i Skellefteå kommun.



Min resa mot lesson study började läsåret 01-02 när jag läste boken *The Teaching Gap*, som en del av ett utvecklingsarbete i mitt rektorsområde. Boken beskriver hur japanska lärare sedan mitten av 1900-talet arbetat på ett organiserat sätt med ett konkret sätt att utveckla undervisningen. Sättet att arbeta har spridit sig till USA och det är därifrån *The Teaching Gap* kommer. Boken visar hur amerikanska forskare i anslutning till den internationella jämförande studien TIMSS 1996, ”upptäckte” lesson study och såg att det var ett strukturerat sätt att utveckla undervisningen. Forskarna såg inga hinder att lesson study skulle kunna fungera lika bra i USA som i Japan, vilket var samma tanke jag fick om Sverige. Ta det som fungerar bra och försök omsätta det till vår skola.

Jag var naturligtvis inte först utan en variant av lesson study, kallad learning study, hade redan fått fotfäste i Sverige huvudsakligen genom Göteborgs universitet och forskarna Ference Marton och Ulla Runesson. Tack vare deras arbete och den information jag hittade på nätet främst från USA var min inspiration väckt. När Skellefteå kommun sökte en lärare som ville aktionsforska i matematik under 3 år, lämnade jag in en ansökan om att testa lesson study vilket jag fick möjligheten till.

Idag 6 år senare kan jag känna att den magkänsla jag hade om lesson study blev helt rätt. Lesson study har varit det enskilt mest givande jag upplevt som lärare. Möjligheten att få ta del av kollegors yrkesskicklighet, prata matematik och matematikundervisning samt känna att jag utvecklas som lärare har varit enormt positivt. Samma reaktioner möter jag idag när jag pratar med de lärare i Skellefteå kommun som nu deltar i vår satsning. Glädjen och möjligheten att få diskutera kärnuppgifterna i läraryrket dyker upp gång på gång. På 8 skolor i kommunen finns nu, med hjälp av pengar från Myndigheten för skolutveckling, lärargrupper som testar lesson study.

Lesson study

En lesson study i korthet kan sammanfattas av bilden nedan. Kärnan i arbetet är som på bilden den eller de lektioner där alla lärare i gruppen deltar, kallade research lektion. En av lärarna håller i själva lektionen medan de andra lärarna observerar eleverna och deras arbete. Efter lektionen diskuterar lärargruppen hur undervisningen gick och vilka förändringar som eventuellt det finns behov av. Att det fungerar utan att man som undervisande lärare känner sig "påhoppad" eller ifrågasatt beror på den planeringsperiod som föregår lektionen.

Lesson study - schematiskt



Under planeringsperioden diskuterar och förbereder man lektionen gemensamt. Allt mynnar ut i den lektionsplanering som därmed är det gemensamma dokument som håller i research lektionen. Det blir den man diskuterar och ifrågasätter efter research lektionen, inte den undervisande läraren. Planeringsperioden ger också utrymme att läsa artiklar och annan litteratur. Förutom den uppskattade möjligheten att diskutera kärnuppgifterna är dock den största vinsten de bollplank som vi knutit till respektive lärargrupp.

Bollplanken

Vi har glädjande nog knutit ett antal högklassiga bollplank till vårt lesson study arbete. Bollplanken fungerar som just det för de olika lärargrupperna. Bollplank som genom sin bakgrund och erfarenhet kan ge lite andra perspektiv på matematikämnet och matematikundervisningen. De bollplank vi lyckats engagera är:

- Johan Lithner – professor i matematikdidaktik vid Umeå universitet
- Peter Nyström – prefekt på institutionen för beteendevetenskapliga mätningar vid Umeå universitet samt ansvarig för de nationella proven i matematik för gymnasiet
- Margareta Wolf-Watz – lärarutbildare från lärarutbildningen vid Umeå universitet
- Ulla Johansson – Skellefteå kommuns matematikutvecklare

Dessa bollplank ger en koppling mellan universitetsvärlden och den vardagliga skolan som efterfrågas i många fall och vi känner oss lyckosamma som fått dessa kompetenta människor att delta. Men målet eller tanken är inte att vi ska vara beroende av dem för att detta ska fungera. Bollplank ska den med erfarenhet och kompetens vara, dvs det kan lika gärna vara en lärare som visat sig vara duktig, men som tidigare inte egentligen haft någon möjlighet att delge andra sina tankar om undervisning på ett så konkret sätt som lesson study erbjuder.

Summering

Att känna stolhet och glädje över sin undervisning genom möjligheten till feedback från kollegor hör generellt inte till vardagen som lärare. Kombinera det med känslan att kunna utveckla det mest centrala i uppdraget som lärare, nämligen undervisningen och du får något rätt speciellt. Det faktum att man utvecklar något ska också innehålla chansen att tillåta sig misslyckas, det är ju därifrån alla härliga upptäckter görs. Den inställningen uttrycks dock på ett vackrare sätt av poeten Tomas Tranströmer här brevid.



Litteratur

Stigler & Hiebert: The Teaching Gap, Free Press, 1999.